

**Toimintakertomus- ja
tilinpäätös 2012**

SOVATEK
— säätio —

Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2012

Sisällysluettelo

1. Yleistä	2
2. Jyväskylän tulosalue	6
2.1. Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö	6
2.1.1. Korvaushoitotyöryhmä	7
2.1.2. Riippuvuuskuntoutustyöryhmä	7
2.1.3. Ammatillisen kuntoutuksen työryhmä	8
2.1.4. Kuntouttavan avohoidon päihde- ja peliongelmapalveluiden tilastoja	8
2.2. Hoitopalveluyksikkö	10
2.2.1. Päihdepäivystys	10
2.2.2. Alkoholvieroitusosasto	11
2.2.3. Huumevieroitusosasto	11
2.3. Palveluohjausyksikkö	12
2.4. Töihin!-palvelu	13
2.5. Työvalmennusyksikkö	14
2.6. Koulutus- ja työhyvinvointiyksikkö	15
3. Joensuun tulosalue	15
3.1. Hoitopalvelut	16
3.2. Kuntoutuspalvelut	17
4. Järjestölähtöisen toiminnan tulosalue	18
5. Talous	20

Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2012

1. Yleistä

Sovatek-säätiön perustehtävän toteuttamisessa oli vuonna 2012 merkittäviä haasteita toimintaympäristön muutoksista, taloudellisista ja toiminnallisista syistä johtuen. Työttömyys, tuuloerojen kasvu, syrjäytyminen sekä erilaiset riippuvuudet ja sairaudet koskettavat tavalla tai toisella asiakkaitamme. Elämme tilanteessa, jossa yhteiskunta ei tuota hyvinvointia kaikille ja olemme huolissamme siitä, että syrjäytyminen jatkuu, moniongelmaisuus syvenee ja asenteet kovenevat. Yhteiskunnan megatrendit: kilpailutus, markkinoituminen, tehokkuusvaatimukset jne. tuottavat paineita sekä luovat reunaehjoja perustehtävämme toteuttamiselle ja ongelmien käsittelylle. Tehoa ja nopeita tuloksia vaaditaan entistä enemmän, ongelmat kasvavat ja mutkistuvat, mutta palveluresurssit eivät lisääny tarvetta vastaavasti.

Työllisyystilanne Keski-Suomessa on erityisen haasteellinen. Työttömyys on kasvussa, erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja nuorten osalta. Keski-Suomessa oli työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan vuoden 2012 joulukuun lopussa 18 582 työtöntä työnhakijaa. Työttömien työnhakijoiden prosentuaalinen osuus työvoimasta oli suurempi ainoastaan Lapissa ja Pohjois-Karjalassa.

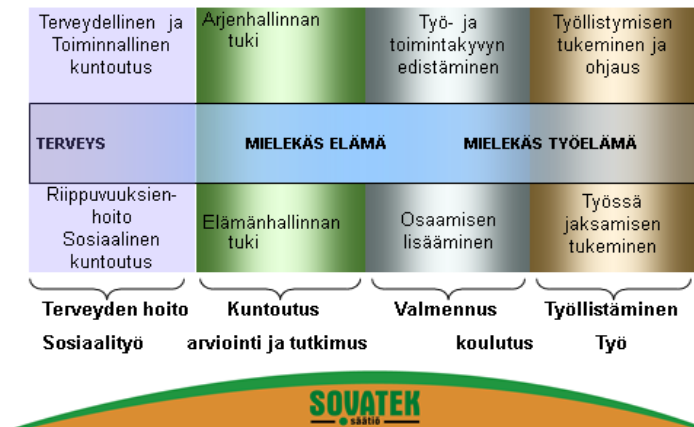
Toissa vuoden joulukuun jälkeen Keski-Suomessa ovat vähentyneet avoimien työpaikkojen, työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sekä palkkatuella työllistettyjen määrät. Myönteistä on se, että työvoimakoulutuksessa ja kuntouttavassa työtoiminnassa olevien henkilöiden määrät olivat kasvaneet vuoden 2011 joulukuuhun verrattuna. Jyväskylässä alle 25-vuotiaiden työttömien, pitkäaikaistyöttömien sekä vajaakuntoisten määrät ovat kasvaneet useilla prosenttiyksiköillä. Eri ammattiryhmien välisessä vertailussa työttömien määrä kasvoi eniten rakennus- ja kaivosalalla ja yllättäen terveydenhuolto- ja sosiaalialalla.

Säätiön tuottamien palvelujen kysyntää hillitsivät lähinnä kuntien ja muiden palveluntilaajien tiukka talous ja sopimusrajoitteet. Siitä huolimatta Sovatek-säätiön eri sopimuksilla tuottamien palvelujen määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Eniten kasvua tapahtui Joensuun päihdepalvelujen avohoito- ja laitoshoitopalvelujen määrässä. Myös Jyväskylän päihdepalvelujen avohoito- ja laitoshoitopalvelujen määrät kasvoivat hieman. Työvalmennuspalvelujen määrä on kokonaisuudessaan kasvanut, erityisesti ei-palkkaperusteisten palvelujen osalta. Sen sijaan palkkatuella työllistettyjen valmennuspäivät vähenivät.

Talouden kannattavuus heikkeni useasta eri syystä johtuen siinä määrin, että loppuvuotena 2012 jouduttiin turvautumaan toimihenkilöstön määräraikaisiin lomautuksiin. Vuoden 2012 aikana tehdyt toimenpiteet: henkilöstövähennykset erityisesti hallinnosta, henkilöstösiirrot, rakenteelliset muutokset ja yksittäiset kulujen säästötoimenpiteet mahdollistivat kuitenkin talousarvion mukaisen nollasummatavoitteen asettamisen vuodelle 2013.

Toiminta-ajatuksensa mukaan Sovatek-säätiö on psykososiaalisen kuntoutuksen asiantuntija- ja yhteistoimintaorganisaatio, joka keskittyy erilaisten riippuvuus- ja mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja hoitoon, työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen sekä työllistymisen edistämiseen (kuvio 1).

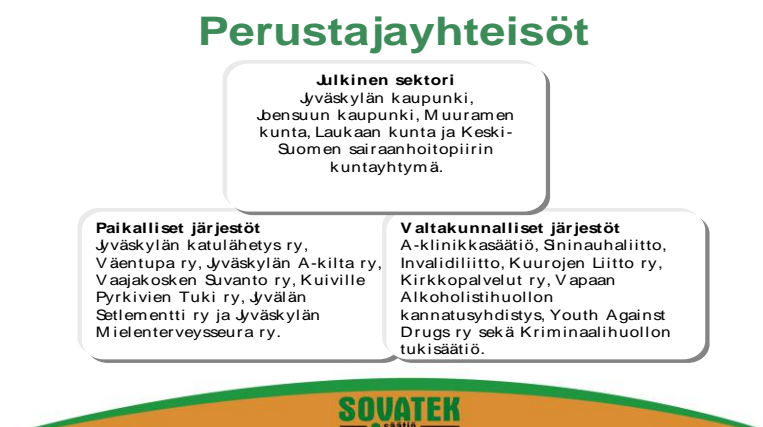
Kuvio 1. Sovatek-säätiön palvelukokonaisuus

Säätiö on julkisen ja kolmannen sektorin taustayhteisöjen perustama yhteistoimintaorganisaatio, joka edustaa uudenlaista toimintatapaa julkisen sektorin toiminnassa ja palvelujärjestelmässä sekä kolmannen sektorin toimijoiden, yritysten ja muiden yhteisöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Lähtökohtana on palvelujärjestelmien kehittäminen ja palveluiden tuottaminen palveluita tarvitsevien sekä palveluja tilaavien asiakkaiden näkökulmasta.

Säätiön perustajayhteisöt (kuviot 2) edustavat monipuolisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, päihdehuollon erityispalvelujen, työvalmennuksen sekä kolmannen sektorin erilaisia toimintamuotoja ja hoitoideologioita. Säätiön toimintamuodot ja palvelut perustuvat erilaisiin psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdelääketieteen, työvalmennuksen sekä mielenterveystyön menetelmiin ja sisältöihin. Valtaosa säätiön lähiseudun perustajayhteisöistä toimii asiakkaiden arjen, asumisen sekä sosiaalisten verkostojen luojina ja ylläpitäjinä. Säätiön perustajakunnat ja sairaanhoitopiiri edustavat julkisen hyvinvointipalvelujärjestelmän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon näkökulmaa. Valtakunnalliset järjestöt ja palveluiden tuottajat toimivat vahvoina asiantuntijoina sekä tukijoina palveluiden kehittämisessä. Sovatek-säätiön kaltaisessa yhteistoimintaorganisaatiossa yhdistyvät ammatillinen ja tutkimuksellinen sekä kokemuseräinen ja ”hiljainen” tieto.

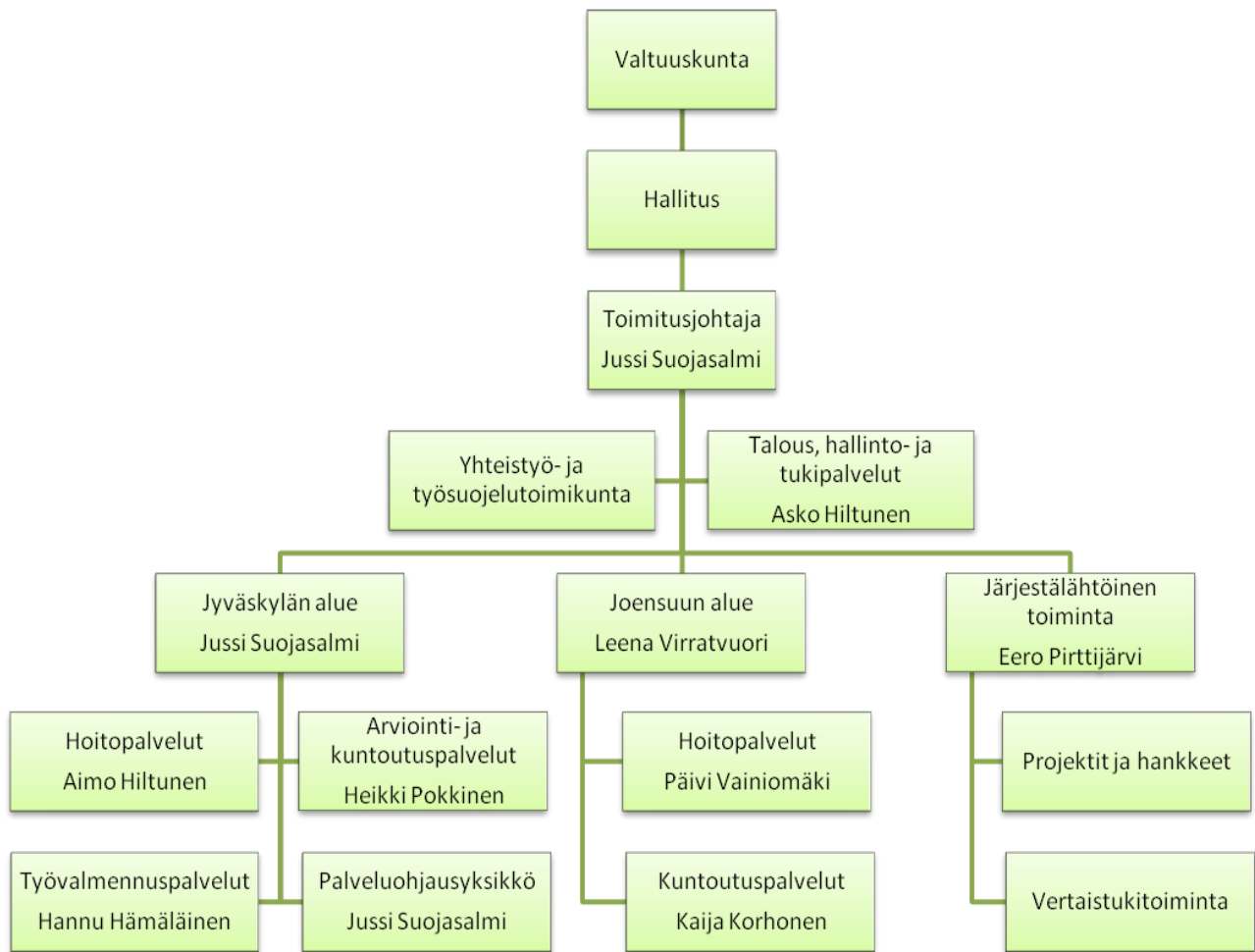
Kuvio 2. Sovatek-säätiön perustajayhteisöt

Säätiön hallintoelimet ovat valtuuskunta ja hallitus. Valtuuskuntaan kuuluu vähintään kaksikymmentä (20) ja enintään neljäkymmentä (40) jäsentä. Säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa kahdeksi (2) kalenterivuodeksi valittu hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja vähintään kahdeksan (8) ja enintään kaksitoista (12) jäsentä sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Säätiön perustajayhteisöt nimeävät edustajansa hallintoelimiin.

Säätiön operatiivinen johtamis- ja vastuurakenne muodostui neljästä tulosalueesta: Talous- hallinto- ja tukipalvelut, Jyväskylän alue, Joensuun alue sekä järjestölähtöinen toiminta. Yksiköiden vastuuhenkilöinä ja toimihenkilöiden lähiesimiehinä toimivat toimialapäälliköt. (kuvi- o 3). Säätiön johtamisrakenteita tiivistettiin henkilöstövähennysten ja toiminnallisten muutosten vuoksi. Toimitusjohtaja otti vastuulleen Jyväskylän alueen johtamisvastuun palvelu- ja kehittä- misjohtaja Harri Halttusen siirryttyä Jyväskylän kaupungin hallinnoiman kuntakokeiluhank- keen hankepäälliköksi. Talous- ja hallintojohtaja toimii oman toimen ohella MamuPlus- ja Temo- hankkeiden projektipäällikkönä. Järjestöjohtajalle siirrettiin Etsivä nuorisotyö ja Sau- ma-starttipajatoiminta koulutuspäällikön jäätyä äitiyslomalle.

Kuvio 3. Sovatek-säätiön organisaatiokaavio

Valtuuskunnan jäsenet vuonna 2012

Lasse Murto, puheenjohtaja
 Pia Nyman
 Vesa Väsilä
 Merja Mäkisalo-Ropponen
 Arto Liikanen
 Leena Kalmari
 Raimo Sopo
 Marja-Leena Nousiainen
 Seppo Sulkko
 Kari Lahti
 Armas Laatinen
 Aarne Kiviniemi

Kriminaalihuollon tukisäätiö
 Jyväskylän kaupunki
 Jyväskylän kaupunki
 Joensuun kaupunki
 Muuramen kunta
 Laukaan kunta
 Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
 VAKry
 Kirkkopalvelut ry
 Vaajakosken Suvanto ry
 Kuiville Pyrkivien Tuki ry
 Sininauhaliitto ry

Pekka Heinälä
Artturi Anttila
Tero Huvi
Pirjo Vääränen
Ritva Salpakoski
Börje Hanhikoski
Helena Huovila
Hanna Lamberg

A-klinikkasäätiö
Jyväskylän Katulähetys ry
Väentupa ry
Jyväskylän A-kilta ry
Jyväskylän Mielenterveysseura ry
Kuurojen Liitto ry
Jyväskylän Setlementti ry
Youth Against Drugs ry

Hallituksen varsinaiset jäsenet

Jyväskylän kaupunki Risto Kortelainen Pj.
Joensuun kaupunki Jari Horttanainen
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Pekka perämäki
Muuramen kunta Kari Jaatinen
Sininauhaliitto ry Päivi Heimonen
A-klinikkasäätiö Olavi Kaukonen
Jyväskylän katulähetys ry Usko Hintikka
Vaajakosken Suvanto ry Kari Lahti
Jyväskylän Setlementti ry Helena Huovila
Jyväskylän Mielenterveysseuran ry Tuija Hauvala

Hallituksen varajäsenet

Jyväskylän kaupunki Jarmo Koski
Joensuun kaupunki Heikki Soininen
Kriminaalihuollon tukisäätiö Jukka Mäki
Laukaan kunta Vuokko Hiljanen
Kirkkopalvelut ry Jyrki Koskela
Kuurojen liitto ry Börje Hanhikoski
VAKry Kaarina Peltonen
Väentupa ry Markku Rantanen
A-kilta ry Ali Leinonen
Kuiville Pyrkivien Tuki ry Keijo Passi
Youth Against Drugs ry Hanna Lamberg

Säätiön visiona on, että se on valtakunnallisesti tunnettu ja arvostettu alansa toimija, palvelujen ja järjestötoiminnan uudistaja sekä haluttu yhteistyökumppani vuonna 2015.

Strategiakauden 2012–2015 painopistealueina ovat:

1. asiakkaiden ja sidosryhmien kiinnostuksen kasvattaminen säätiötä kohtaan entistä vahvemiksi
2. strategiseen kumppanuuteen perustuva toiminnallinen ja alueellinen kasvu
3. uusien palveluinnovaatioiden ja -konseptien kehittäminen ja levittäminen
4. henkilöstön hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtiminen
5. toiminnanohjauksen kehittäminen
6. talouden ja toiminnan tasapaino.

Strategiakauden tavoitteiden mukaiset toimenpiteet ja painopisteet vaihtelivat eri tulosalueilla ja toimialoilla vuoden 2012 aikana.

Työhyvinvoinnin edistämistä tuettiin työkykyä ylläpitävin toimin, yhteisten tapahtumien avulla, ammatillisen osaamisen tukemisen ja koulutuksen kautta. Varhaisen tuen malli ja päihdeohjelma valmistuivat ja niiden käyttöönottoa varten pidettiin henkilöstötilaisuuksia Jyväskylässä ja Joensuussa. Säätiön hyvinvointiryhmä toimi henkilöstön hyvinvoinnin tuntosarvena ja äkillisten kriisitilanteiden purkukeskustelujen vetäjänä yhteistyössä työterveyshuollon ja työsuojelu- ja yhteistyötoimikunnan kanssa. Henkilöstöllä oli mahdollisuus työnohjaukseen. Henkilöstön työhyvinvointia ja sen muutoksia seurattiin vuosittain toteutettavan työhyvinvointikartoituksen avulla.

2. Jyväskylän tulosalue

Tulosalueella oli viisi toimialakohtaista yksikköä: Hoitopalvelu-, Arviointi- ja kuntoutuspalvelu-, Palveluohjaus-, Koulutus- ja työhyvinvointi- sekä Työvalmennusyksikkö. Koulutus- ja työhyvinvointiyksikön henkilöstö ja tehtävät siirrettiin muiden yksiköiden vastuulle hallinnollisten rakenteiden muutosten yhteydessä. Yksiköiden työntekijät osallistuivat koulutussuunnitelmis- sa määriteltyihin koulutuksiin ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Henkilöstön hyvinvointia ja jaksamista tuettiin esimiestyöllä, työnohjauksilla sekä kollegiaalisella tuella.

2.1. Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikössä on kolme toiminnallista työryhmää: Korvaushoitotyöryhmä, Riippuvuuskuntoutustyöryhmä ja Ammatillisen kuntoutuksen työryhmä. Toimintarakenteita tarkistettiin toimintavuonna 2012 huume kuntoutujien kanssa tehtävän työn osalta. Huume kuntoutustyöryhmän tehtäväksi rajattiin korvaushoito ja nimi muutettiin Korvaushoitotyöryhmäksi. Riippuvuuskuntoutustyöryhmä otti vastuun kaikkien muiden kuin korvaushoitoasiakkaiden päihde- ja riippuvuuskuntoutuksesta. Tällä tavoin mahdollistui kasvavan korvaushoitoasiakasryhmän asetuksen mukainen hoito hoitotakuun puitteissa. Ammatillisen kuntoutuksen tehtäviin kuuluu kurssi- ja ryhmätoiminta, Kelan rahoituksella tehtävä työvalmennus, kuntoutus- ja eläkemahdollisuuden arviointitutkimukset sekä työ- ja toimintakyvyn arviointi ohjatuissa työkokeiluissa.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön tehtävänä on kuntoutujien arjen hallinnan tukeminen sekä toiminta- ja työkyvyn arviointi, ylläpitäminen ja lisääminen yhteistyössä kuntoutujan ja hänen verkostonsa kanssa. Kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi tehdään yhteistyössä asiakkaan kanssa huomioiden hänen läheistensä, viranomaisten sekä muiden palveluntuottajien näkemykset ja resurssit. Yksikön toimintamuodot ja moniammatillisten työryhmien tuottamat palvelut perustuvat psykososiaalisen kuntoutuksen, päihdelääketieteen ja työvalmennuksen menetelmiin.

Yksikössä toteutettu kehittämistoiminta pohjautuu säätiön johdon linjauksiin. Se on sisäänrakennettu yksikön rakenteisiin ja perustuu sekä asiakkaiden että työntekijöiden arviointiin palveluista. Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön tärkeimpiä kehittämisalueita toimintavuonna olivat ammatillisen kuntoutuksen palvelut sekä huume kuntoutujien hoidon rakenteiden arviointi, suunnittelu ja toimeenpano. Ammatillisen kuntoutuksen palveluita kehitettiin tiiviissä yhteistyössä työvalmennus- sekä palveluohjausyksikön kanssa. Monista yhteistyömuodoista mainittakoon asiakkaiden palveluohjauksen kehittäminen sekä Työvoiman palvelukeskukselle tuotettu Työelämään valmentava ryhmätoiminta. Huume kuntoutusasiakkaiden kuntoutusta kehitettiin paitsi Riippuvuuskuntoutus- sekä Korvaushoitotyöryhmän yhteistyöllä myös Ammatillisen kuntoutuksen työryhmän työpanoksella moniammatillisesti pyrkimyksenä asiakkaan kuntoutumispolkujen vaihtoehtojen laaja ja asiakaslähtöinen kartoitus sekä asiakkaan tukeminen joustavasti yli työryhmärajojen. Myös lapsiperheiden kanssa tehtävä päihdetyö lisääntyi.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö on laajalti verkostoitunut ja yhteistyötä kehitettiin paitsi Sovatek-säätiön sisällä myös eri toimijoiden ja palveluntuottajien kanssa. Koulutusta ja konsultatioita annettiin useille organisaatioille ja yhteistyökumppaneille. Yksikkö oli edustettuna Keski-Suomen kuntouttavan asiakasyhteistyön työryhmässä sekä Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikössä työskenteli kuntoutuspäällikkö, 6 sairaanhoitajaa (2 terapeuttia), 4 osa-aikaista sosiaalityöntekijää (yksi terapeutti), toimintaterapeutti, lähihoitaja, sosionomi yamk, psykologi sekä kaksi osa-aikaista lääkäriä. Yksikön työntekijät osallistuivat

toimintavuonna koulutussuunnitelman mukaisesti sekä muihin toimintavuoden aikana tarpeelliseksi arvioituihin koulutuksiin ja seminaareihin. Kaikki työryhmät saivat työnohjausta. Kahdella terapeutilla sekä kuntoutuspäälliköllä oli henkilökohtainen työnohjaus.

2.1.1. Korvaushoitotyöryhmä

Toimintavuoden aikana toteutettiin huume-kuntoutustyön rakenteiden uudistus, jonka seurauksena suuri osa muista huume-kuntoutujista kuin korvaushoitoasiakkaista siirtyi Riippuvuus-kuntoutustyöryhmälle. Asiakassiirrot tehtiin saattaen, asiakaslähtöisesti räätälöiden. Tarvittaessa huume-kuntoutuja saattoi jäädä korvaushoitotyöryhmän asiakkaaksi, mikäli se yhdessä asiakkaan kanssa katsottiin tarpeelliseksi. Korvaushoitotyöryhmän keskeiset tehtävät ovat korvaushoidon tarpeen arviointi ja päätös korvaushoidon aloittamisesta sekä opioidiriippuvaiden korvaushoidon toteutus. Korvaushoitotyöryhmän kehittämistyön haaste toimintavuoden aikana oli moniongelmaisten ja osin erittäin syrjäytyneiden asiakkaiden palveluiden sekä myös tiimin toimintakäytäntöjen kehittäminen rajallisilla resursseilla. Toimintavuoden lopulla saatiinkin päätös korvaushoitotyöryhmän vahvistamisesta yhdellä sairaanhoitajalla, jonka rekrytointi aloitettiin helmikuussa 2013.

2.1.2. Riippuvuuskuntoutustyöryhmä

Riippuvuuskuntoutustyöryhmä tuottaa päihteiden käyttäjien, ongelmapelaajien ja muiden riippuvuusongelmaisten jatkohoito- ja avokuntoutuspalveluita.

Toimintavuoden aikana huume-kuntoutujien määrä työryhmän asiakkaina lisääntyi huumeasiakkaiden kuntouttavan avohoidon rakennemuutoksen takia. Huume-kuntoutuksen tietotaitoa jaettiin yhteisissä palavereissa Korvaushoitotyöryhmän kanssa. Huume-kuntoutustyön kehittäminen ja erityisesti sen integrointi Riippuvuuskuntoutustyöryhmän palveluvalikkoon entistä kiinteämmin oli kehittämistyön teema toimintavuonna kuntouttavan huume-hoidon osalta.

Riippuvuuskuntoutustyöryhmässä kehitettiin edelleen lapsilähtöistä päihdetyötä. Päihdeasiakkaiden lisäksi tavattiin heidän perheitään ja lapsiaan sekä tehtiin kotikäyntejä. Asiakkaiden hoidossa huomioitiin erityisesti päihteiden käytön vaikutukset perheen ja lasten elämään. Asiakkaiden vanhemmuutta tuettiin myös haittoja ennaltaehkäisevästi. Kotiin suuntautuvaa työtä tehtiin yhteistyössä asiakkaan tukiverkoston kanssa. Lastensuojelun vaatimat lausunnot sekä osallistumiset oikeudenkäynteihin veivät huomattavan paljon työryhmän työaika.

Kolmas toimintavuoden keskeinen kehittämisalue oli ryhmä- ja kurssitoimintojen arviointi. Ryhmä- ja kurssitoimintaa on kehitetty yksikön sisäisenä kehittämishankkeena viisi vuotta. Toimintavuoden aikana ryhmien ja kurssien kehittämisessä hyödynnettiin lisääntyvässä määrin kokemusasiiantuntijoiden näkemyksiä ryhmätoiminnoista. Äiti-ryhmästä, mielialakurssista, kuntoutumiskurssista, pelikuntoutumiskurssista sekä Avot – kuntouttavasta avohoitoryhmästä tehtiin sisäinen arviointi asiakaspalautteiden ja työntekijöiden kokemusten perusteella. Hyvät käytännöt laajennetaan koko yksikön ryhmätoimintojen kehittämiseen.

Tyynelän kehittämiskeskuksen projektin aikana käynnistynyttä Valma – muutosvalmiuden arviointiyhteistyötä jatkettiin yhdessä Alkoholivieroitusosaston kanssa uusien asiakkaiden muutosvalmiuden arvioimiseksi ja asiakkaan kuntoutumismotivaation herättämiseksi.

Ongelmapelaajien hoitoa kehitettiin Pelissä-hankkeessa vuosina 2008–2011. Hankkeessa syntyneet hyvät käytännöt juurrutettiin toimintavuoden aikana Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön toimintaan.

2.1.3. Ammatillisen kuntoutuksen työryhmä

Ammatillisen kuntoutuksen työryhmä toteuttaa Kelan standardin mukaista työhönvalmennusta mielenterveyskuntoutujille ja osatyökykyisille henkilöille sekä arviointi- ja tutkimuspalveluja. Tiimin jäsenet osallistuivat päihdeasiakkaiden palveluprosesseihin ammatillisen kuntoutuksen tarpeiden arvioinnin sekä palveluohjauksen menetelmin.

Kela auditoi toimintavuoden aikana Mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennuksen, Pomppu – ponnahdus työelämään -palvelun. Auditoinnissa saatiin erinomaista palautetta palvelun kehittämiseksi. Mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennukseen ei edelleenkään ohjautunut toimintavuonna riittävästi asiakkaita. Palveluun mahtuisi 12 asiakasta mutta asiakasmäärät vaihtelivat seitsemästä kymmeneen asiakkaaseen. Kolme neljästä Mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennukseen ohjatuista asiakkaista jouduttiin ohjaamaan sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan sillä asiakkaiden psyykinen vointi tai toimintakyky ei riittänyt viitenä päivänä viikossa tapahtuvaan Mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennukseen.

Kela ohjasi ns. tavalliseen työhönvalmennukseen vain yhden asiakkaan toimintavuoden aikana. VKK:lle tehtiin yksi työ- ja toimintakyvyn arvio. Työvoiman palvelukeskukselle tehtiin kuudesta asiakkaasta kuntoutustutkimus ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirille kahdesta asiakkaasta Eläkemahdollisuuksien arviointitutkimus.

Työvoiman palvelukeskukselle toteutettava työelämään valmentava ryhmä aloitettiin toimintavuoden lopulla. Ryhmän suunnittelusta ja yhteistyön koordinoinnista sekä asiakkaiden jatkosuunnitelmista vastasi Ammatillisen kuntoutuksen työryhmä. Ryhmien suunnitteluun ja ohjaukseen osallistui myös työvalmennuksen sekä palveluohjaustyöryhmän työntekijöitä.

Työvalmennuksen kanssa tehtävästä yhteistyöstä mainittakoon erityisesti ryhmätoiminta, palveluohjausyksikön kanssa tehty suunnittelu- ja kehittämistyö sekä sosiaalihuoltolain mukaisen työvalmennuksen kanssa tehty kuntoutujien palveluohjausprosessien sekä yhteistyön kehittäminen.

2.1.4. Kuntouttavan avohoidon päihde- ja peliongelmapalveluiden tilastoja

Päihdeiden sekakäyttö oli myös kuntouttaviin päihdehoitoihin hakeutuneiden asiakkaiden osalla hyvin tavanomaista. Mikäli asiakkaalla oli myös huumeiden käyttöä, hän kirjautui asiakastietojärjestelmässä huumeasiakkaaksi, vaikka hänellä saattoi samanaikaisesti olla myös alkoholin haittakäyttöä. Myös opioidiriippuvaisen korvaushoitoasiakkaan alkoholin käyttö saattoi kasvaa niin runsaaksi, että tarvittiin alkoholivieroitusta osasto-olosuhteissa. Toisaalta lääkkeiden päihdekäyttö on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina.

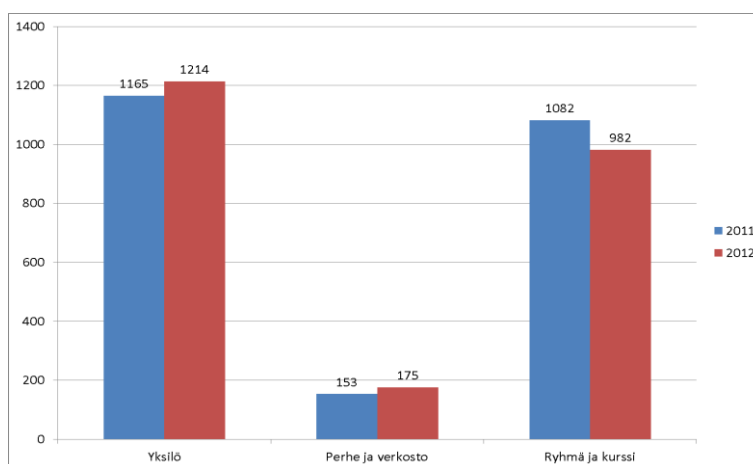
Alkoholi-asiakkaiden määrä pysyi kuntouttavissa päihdepalveluissa jokseenkin samana verrattavissa edelliseen vuoteen 2011. Vuonna 2011 alkoholi-asiakkaita oli 327 ja vuonna 2012 323. Huumeasiakkaiden määrä kuntouttavissa päihdepalveluissa kasvoi 45 %. Vuonna 2011 huume-kuntoutusasiakkaita oli 145 ja vuonna 2012 210. Kuntouttavaan hoitoon hakeutuneiden ongelmapelaajien määrä kasvoi 44 %. Vuonna 2011 ongelmapelaajia oli hoidossa 36 ja vuonna 2012 52 eri asiakasta.

Alkoholi-asiakkaiden osalla muutosta tapahtui alkoholi-asiakkaiden kanssa tehtävän työn painopisteen siirtyessä enemmän yksilökäynteihin ja toisaalta perhe- ja verkostokäynteihin ryhmä ja kurssikäyntien määrän vähentyessä edelleen (kuvio 4).

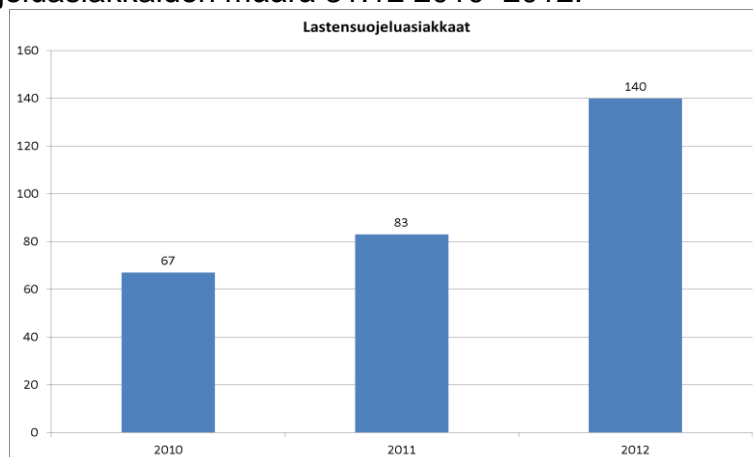
Päihdeasiakkaiden ryhmä- ja kurssikäynnit ovat vähentyneet kolmanneksella vuosien 2010–2012 aikana 1491:stä 982:een. Vuonna 2012 päihdeasiakkaiden ryhmä- ja kurssikäyntejä vähennettiin edelleen useasta syystä. Ensinnäkin palvelutarjontaa oli rajoitettava, jotta pysyt-

täisiin Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa tehdyn päihdepalvelusopimuksen puitteissa. Toiseksi ryhmäpalveluissa toimineiden henkilöstöresurssilla on myös vahvistettu lastensuojeluasiakkaiden yksilövastaanottomahdollisuuksia sillä lastensuojeluasiakkaiden määrä on kasvanut erittäin runsaasti vuosien 2010–2012 aikana, 67 asiakkaasta 140 asiakkaaseen (kuvio 5). Lastensuojeluasiakkaiden määrän kasvu vuosina 2010–2012 oli 109 %. On myös huomattava, että lastensuojeluasiakkaiden kera hoidon piiriin tulee koko perhe ja asiakastyötä tehdään myös perheiden kotona. Kolmanneksi päihdeasiakkaiden ryhmä- ja kurssikäyntien vähenemisen vastapainoksi ovat ongelmapelaajien sekä työvoimapolitiittisin toimenpitein palveluihin ohjautuneiden ryhmäkäynnit aloitettu Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön toimesta. Ongelmapelaajien ryhmäkäyntejä oli vuonna 2012 yhteensä 51. Työelämään valmentavan ryhmän käyntejä oli vuonna 2012 yhteensä 132.

Kuvio 4. Alkoholiasiakkaiden käyntimäärät 2011–2012.

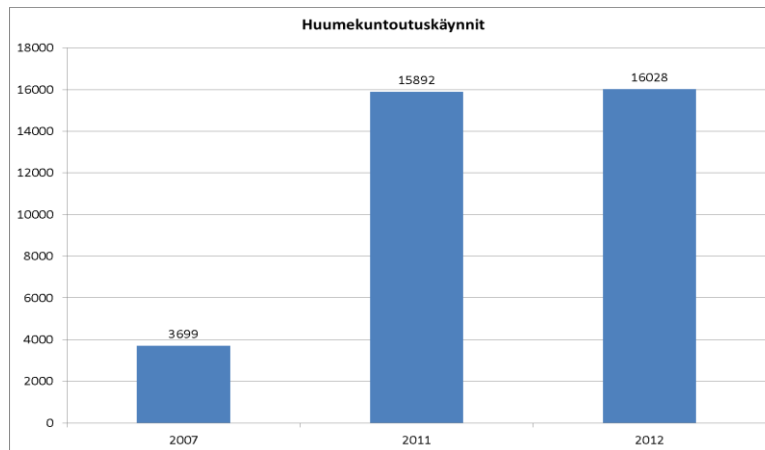

Kuvio 5. Lastensuojeluasiakkaiden määrä 31.12 2010–2012.

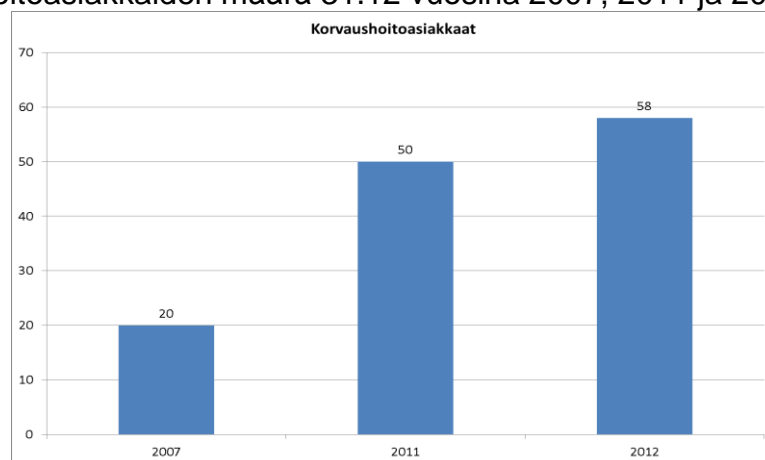

Huumekuntoutujien käyntimäärät ovat kasvaneet 360 % vuodesta 2007 vuoteen 2012 (kuvio 6). Vuonna 2007 huume-kuntoutustyön käyntejä oli 3486, vuonna 2011 15 759 ja vuonna 2012 16 028. Käyntimäärien valtava kasvu johtuu jyvaskyläläisten korvaushoitoasiakkaiden määrän kolminkertaistumisesta vuodesta 2007 vuoteen 2012. Korvaushoitoasiakkaita oli 31.12. vuonna 2007 20, vuonna 2011 50 ja vuonna 2012 58 (kuvio 7). Korvaushoitoasiakkaiden määrän kasvun takaa hoitotakuu sekä runsas opiaattien käyttö Jyväskylässä. Korvaushoidon tarpeen arvioinnissa ja aloituksessa käy potilaita myös muista kunnista ja he sijoittuvat korvaushoitoon kotikuntiansa terveysasemille tai päihdekliniikoille. Huume-kuntoutujien osallistuminen ryhmä- ja kurssitoimintaan toimintavuonna kasvoi.

Kuvio 6. Huume kuntoutuskäyntien määrä vuosina 2007, 2011 ja 2012.

Kuvio 7. Korvaushoitoasiakkaiden määrä 31.12 vuosina 2007, 2011 ja 2012.

2.2. Hoitopalveluyksikkö

Vuonna 2012 hoitopalvelut muodostuivat päihdepäivystyksestä, alkoholivieroituksesta sekä huumevieroituksesta. Päihdepäivystyksen käyntimäärät lisääntyivät 32 % ja terveystalouden palvelujen 15 %. Kasvu johtui lisääntyneestä huumeasiakkaiden määrästä. Hoitovuorokausien määrä kasvoi huumevieroituksessa 12 % mutta alkoholivieroituksessa hoitovuorokausien määrä laski 5 % (Kuvio 8).

Alkoholi- ja huumevieroitusosastojen rakenteiden selvitys- ja kehittämistyö suoritettiin 2011. Selvityksessä todettiin alkoholivieroitusten tarpeen vähentyminen osastolla viime vuosien aikana. Alkoholivieroitusosaston paikkaluku alennettiin kahdestatoista kahdeksaan vuoden 2012 alusta. Selvitystyön perusteella huumevieroitusosasto aloitti yhdeksänpaikkaisena osastona vuoden 2012 alusta. Huumevieroitusosaston käyttöaste on ollut korkea. Osastolle on muodostunut lähes pysyvä jono. Huumevieroitusosaston rakenteita jouduttiin muuttamaan uudelleen syksyllä 2012 ja paikkalukumäärää vähennettiin seitsemään Jyväskylän kaupungin alimitoitetusta sopimustasosta johtuen. Osaston henkilöstömäärää vähennettiin taloudellisista syistä yhdellä sairaanhoitajalla. Hoitopalveluyksikössä työskenteli osastonhoitaja, 15 sairaanhoitajaa, 7 hoitajaa, kaksi osa-aikaista sosiaalityöntekijää sekä kaksi osa-aikaista lääkäriä.

2.2.1. Päihdepäivystys

Päihdepäivystys on matalan kynnyksen ja liikkuvan työn periaatteella toimiva avopalveluyksikkö. Päihdepäivystys on tarkoitettu riippuvuusongelmallisille, hoitoon hakeutuville päihteiden käyttäjille ja heidän omaisilleen sekä seksityötä tekeville. Päihdepäivystys vastaa päihde-

päivystyspalvelusta, terveysneuvontapalvelusta, liikkuvasta terveysneuvontapalvelusta sekä konsultaatiopalveluista.

Päihdepäivystyksen eri palvelumuodot tavoittivat vuoden 2012 aikana yhteensä 822 ja edellisenä vuonna 743 eri asiakasta. Hoitokäyntejä kertyi 3338 ja edellisenä vuonna 2530. Terveysneuvontapalveluja annettiin päivystysaikana sekä kotikäynneillä. Toimintavuonna terveysneuvontapalveluissa toteutui 424 käyntiä, joilla vaihdettiin 62 699 ruiskua ja neulaa. Vaihdetujen pistovälineiden määrä kasvoi 22 %. Toimintavuonna todettiin yhteensä 18 uutta c-hepatiitti tartuntaa, mikä edellisvuosiin verrattuna on huolestuttavasti kasvanut.

2.2.2. Alkoholvieroitusosasto

Alkoholvieroitusosasto toimi vuonna 2012 8-paikkaisena alkoholi- ja lääkeaineiden vieroitus- hoitoyksikkönä. Vieroitushoidon kesto oli vuonna 2012 keskimäärin 4,7 vuorokautta.

Alkoholvieroitusosastolla toteutetaan vieroitushoitoa ja päihteiden käytön muutosvalmiuden arviointeja sekä työ- ja toimintakyvyn arviointi- ja tutkimusjaksoja yhteistyössä Sovatek-säätiön Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön kanssa. Arviointi- ja tutkimusjakson kesto on 5–14 vuorokautta. Akuuttien vieroitusoireiden hoidon lisäksi hoitoon sisältyi tarvittaessa palveluohjaus. Potilailla on ollut myös mahdollisuus osallistua AA-ryhmiin ja keskusteluryhmiin.

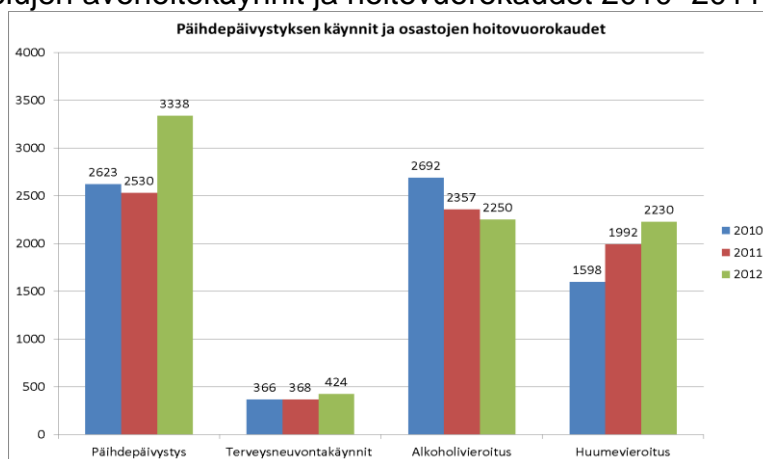
Vuonna 2012 vieroituksessa hoitopakkeja oli 466 kun edellisvuonna niitä oli 523. Hoitovuorokausia toteutui 2250 ja edellisenä vuonna 2357. Vuonna 2012 jatkui aikaisempina vuosina havaittu alkoholvieroituspaikkojen käytön väheneminen. Palvelujen määrään vaikutti myös vuoden lopulla taloudellisista syistä tapahtunut kahden viikon sulku aika.

2.2.3. Huumevieroitusosasto

Huumevieroitusosastolla on ollut vaihdellen 6–9 vuodepaikkaa huumeaineiden käyttäjille sekä päihteiden sekakäyttäjille vuoden 2012 alusta. Lisäksi osastolla toteutetaan opioidiriippuvaisten vieroitus-, korvaus- ja ylläpito hoidon tarpeen arviointi- ja aloitusjaksoja.

Hoitovuorokausia toteutui 2230 ja hoitopakkeja 137. Edellisvuonna hoitovuorokausia toteutui 1992. Osastolla sisältyi yksi hoitopaikka joensuulaisille, joka oli jatkuvassa käytössä. Osastolla hoidettiin 100 eri potilasta. Keskimääräinen hoitoaika oli 16 vuorokautta. Asiakasmäärään vaikutti myös vuoden lopulla taloudellisista syistä tapahtunut kahden viikon sulku aika.

Kuvio 8. Hoitopalvelujen avohoitoikännit ja hoitovuorokaudet 2010–2011.

Osaston henkilökunta vastasi yhteistyössä huume kuntoutustyöryhmän työntekijöiden kanssa viikonloppuisin avohoidossa olevien korvaushoitopotilaiden lääkehoidosta. Yksi sairaanhoitaja oli kahtena päivänä viikossa (40 % työajastaan) Muuramen terveyskeskuksessa.

2.3. Palveluohjausyksikkö

Palveluohjausyksikön tehtävänä on asiakkaiden palvelutarpeen arviointi ja ohjaus toimintakykyä ja työllistymistä edistäviin työvalmennuspalveluihin.. Asiakkaat tulivat palveluohjaukseen pääosin Jyväskylän TE-toimiston, Jyväskylän työvoiman palvelukeskuksen tai kuntien sosiaalitoimen ohjaamina.

Palveluohjausyksikön kannalta vuosi 2012 oli monella tavalla muutosten vuosi. Palveluohjaus laajeni Jyväskylässä olevien työvalmennusyksiköiden lisäksi Korpilahdelle, jonka Paatti- ja Telakka- nimiset toimipisteet siirtyivät säätiön työvalmennusyksiköiksi. Toinen suuri muutos oli palveluohjaajien siirtyminen työvalmennusyksiköihin. Vuoden lopussa kaikkiin työvalmennusyksiköihin oli nimetty omat palveluohjaajat.

Säätiön valmennusyksiköissä oli päivittäin noin 220 valmentautujaa ja vuositasolla 450 eri henkilöä. Noin puolet asiakkaista, 218 eri henkilöä, oli erilaisissa palkkaperusteisissa työvalmennuspalveluissa, joista vaikeasti työllistettäviä tai vajaakuntoisen tuella oli 90 %.

Oppisopimuskoulutuksessa oli 16 eri henkilöä, joista kuusi valmistui vuoden aikana ammatiksi. Yksi oppisopimus siirrettiin ja toinen käynnistettiin ulkopuoliseen yritykseen. Yksi oppisopimus jouduttiin keskeyttämään. Oppisopimuskoulutusta järjestettiin niin ammatillisiin perustutkintoihin kuin ammattitutkintoihin puhtaanapidon, hoitotyön, myynnin, autoalan ja kuljetusalan toimialoilla. Myös henkilökunnan koulutuksessa hyödynnettiin oppisopimusta: koulutuspäällikkö suoritti johtamisen erikoisammattitutkinnon ja kuusi työvalmentajaa aloitti työvalmennuksen erikoisammattitutkinnon oppisopimuskoulutuksen.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnassa oli 57 asiakasta. Lisäksi järjestettiin Verso –ryhmäpalvelua sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan jonottaville henkilöille. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui kaikkiaan 47 henkilöä. Lisäksi toteutettiin kaksi sisällöltään erilaista kuntouttavan työtoiminnan ryhmää: Tekemällä Tempoa -ryhmä keväällä ja Eväitä Arjen Reppuun -ryhmä syksyllä. Ryhmät olivat kestoltaan 3 kk ja niihin mahtui 10 henkilöä kerrallaan. Ryhmät osoittautuivat hyväksi väyläksi löytää sopiva ja kiinnostava kuntouttavan työtoiminnan paikka. Esimerkiksi syksyn 2012 ryhmäläisistä yli puolet kiinnittyi kuntouttavaan työtoimintaan Sovatek-säätiölle ja muille ryhmäläisille tehtiin jatkosuunnitelma muihin palveluihin.

Sovatekin omassa työterveyshuollossa asioi yhteensä 567 asiakasta. Terveystarkastuksia tehtiin yhteensä 82. Sairaanhoidon palvelua tuotettiin 324 henkilölle. Sairaanhoidokäynneistä 227 oli työsuhteisten käyntejä ja 97 ei-työsuhteisten valmentautujien käyntejä. Muita terveydenhuollon käyntejä oli 149.

Pajatoimintojen opinnollistaminen eli ammatillisten opintojen suorittaminen työpajatoimintaympäristössä oli yksi vuoden kehittämistyön painoalue. Säätiön työpajoissa on Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen Paikko-hankkeen kanssa työstyetty opetussuunnitelmien perusteita eri toimialoilla. Hankkeen työntekijä on tehnyt työvalmentajien kanssa toimialakohtaiset opetussuunnitelmat yhteensä kymmenen eri alan tutkinnosta. Jatkossa Paikko-hankkeessa kehitetään osaamistodistus, jolla voidaan osoittaa työpajalla työskentelevän henkilön ammatillinen osaaminen.

Bovallius-ammattiopiston ja säätiön yhteistyönä toteuttamassa Kytkin-koulutuksessa opiskelevat nuoret suorittivat autoalan ja metallialan ammatillisia perustutkintoja säätiössä. Kaksi Jyväskylän ammattiopiston opiskelijaa suoritti opintojaan Harkinnan paikka -hankkeen kautta Sovatekin polkupyöräkorjaamossa ja ompelimossa.

Loppuvuodesta Palveluohjausyksikön henkilöstö lisääntyi kahdella työntekijällä, kun terveydenhoitaja ja opinto-ohjaaja siirtyivät Työhyvinvointi- ja koulutusyksiköstä Palveluohjausyksikköön. Työryhmässä työskenteli lisäksi tiimivastaava, palveluohjaaja, kuntoutusohjaaja, sosiaalityöntekijä, kuntoutuksenohjaaja, yksilövalmentaja, ja työsuunnittelija. Palveluohjausyksikön esimiehenä toimi toimitusjohtaja.

Työ- ja elinkeinotoimisto teki marraskuussa linjauksen Sovatek-säätiön palkkatukien myöntämisperusteeseen. 1.1.2013 alkaen säätiötä pidetään elinkeinonharjoittajana seuraavien toimintojen osalta: päihdepalvelutoiminta kokonaisuudessaan, pukuvuokraamo Satumaa, verhoamo, ompelimo, kirjansitomo sekä ulkopuolisille tarjottavat taloushallinnon palvelut. Palkkatuella työllistettävien tuet elinkeinotoimintana pidettäviin toimintoihin määräytyvät 1.1.2013 alkaen joko de minimis- tai ryhmäpoikkeusasetusmenettelyn mukaisesti työllistettävän henkilön taustasta riippuen. Muihin toimintoihin palkkatuet myönnetään kuten aikaisemminkin. Käytännössä linjaus tarkoittaa osaltaan palkkatukien heikentämistä kyseisten yksiköiden osalta. Myös palkkaperusteisten henkilöiden siirtyminen muista yksiköistä kyseisiin yksiköihin estyy.

2.4. Töihin!-palvelu

Töihin!-palvelu siirtyi määrääjäksi osaksi Jyväskylän kaupungin hallinnoimaa kuntakokeiluhanketta lokakuussa. Yhteistyö Palveluohjausyksikön kanssa jatkui kuitenkin lähes ennallaan ja moni valmentautuja pääsi Töihin!-palvelun kautta yrityksissä tapahtuvaan työhönvalmennukseen. Sovatek-säätiöltä ohjautui Töihin!-palveluun vuonna 2012 kaikkiaan 59 valmentautujaa.

Vuonna 2012 Töihin!-palvelu antoi yksilövalmennusta yli 450 henkilölle, joista yli 170 aloitti työhönvalmennuksen yrityksissä. Työsopimuksia syntyi 85 kappaletta. Yli 30 asiakasta aloitti koulutuksen. Lokakuussa Suomen patenti- ja rekisterihallitus myönsi Töihin!-palvelulle oman tavaramerkin, minkä käyttöoikeus siirtyi Työllisyyden kuntakokeilun ajaksi Jyväskylän kaupungille.

Vuoden 2012 loppuun mennessä Töihin!-palvelussa oli töissä 9 työntekijää: palveluvastaava, yrityskoordinaattori ja 7 yksilövalmentajaa. Asiakastyö oli keskittynyt toimintaloikoittain: nuorille kohdennettu toimintalohko, maahanmuuttajille kohdennettu toimintalohko, TYP:in asiakkaille kohdennettu toimintalohko, TE-toimiston asiakkaille kohdennettu toimintalohko, Sovatekin asiakkaille kohdennettu toimintalohko, 3. sektorin asiakkaille kohdennettu toimintalohko sekä yrittäjyydestä kiinnostuneille asiakkaille kohdennettu toimintalohko (kuvio 9).

Kuvio 9. Töihin!-palvelun toimintalohkot.

2.5. Työvalmennusyksikkö

Työvalmennusta toteutettiin kuuden eri toimipisteen viidessätoista työvalmennusyksikössä: EkoRaksa, Kiinteistöhoito, Kierrätyskauppa, pukuvuokraamo Satumaa, Verhoomo, Kutomo, Kirjansitomo, Ompelimo, Metallit, Kokoonpano, Autokorjaamo, Polkupyöräkorjaamo, Media (graafiset mediapalvelut) sekä vuoden alussa Korpilahdella uutena aloittaneet Paatti-kirppis sekä Telakka-puutyöpaja. Lisäksi sisäisenä palveluna tuotettiin keittiö- ja siivouspalvelua.

Työvalmennusyksikössä työskenteli tuotantopäällikön lisäksi 17 vakituista työvalmentajaa, kaksi määräaikaista ohjaajaa Kytkin-koulutuksessa ja viisi työnsuunnittelijaa. Työvalmennusyksikkö jakaantui neljään tiimiin. Tiimivastaavina toimi kolme työvalmentajaa. Tuotantopäällikkö toimi Pajatien yksikön tiimivastaavana (OTO). Media ja Korpilahti muodostivat kumpikin yhden työvalmentajan yksikön. Nämä eivät muodostaneet tiimirakennetta vaan toimivat suoraan tuotantopäällikön alaisuudessa.

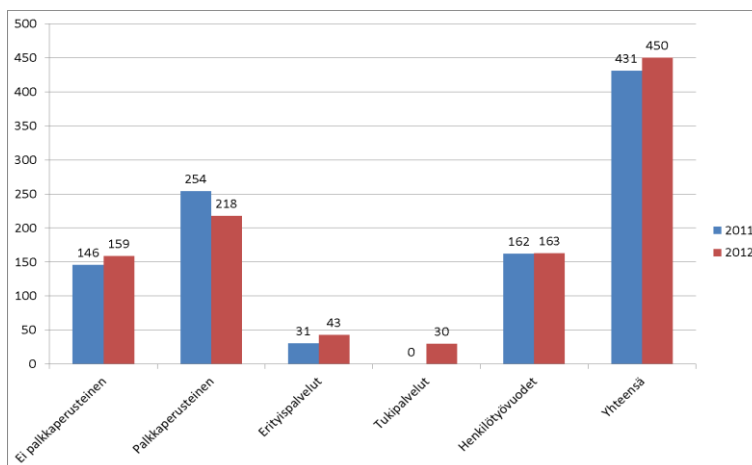
Vuoden aikana keskityttiin työllistymisen esteiden tunnistamiseen ja palveluohjauksen kehittämiseen. Jokaiselle toimipisteelle nimettiin oma palveluohjaaja, joka yhteistyössä työvalmentajan kanssa arvioi ja ohjaa valmentautujaa tarvittavien palveluiden piiriin. VASU – valmennuksen suunnittelu- ja asiakastietojärjestelmän sisältö arvioitiin uudestaan ja kehitettiin sisältöä tarkentamalla yhtenäistä kirjaamiskäytäntöä.

Töihin!-palvelu vastasi palveluohjaajan toimesta työvalmennusyksiköissä toimivien asiakkaiden siirtymisestä yrityksiin työhönvalmennukseen tai työkokeiluun.

Bovallius-ammattiopiston ja Sovatek-säätiön välisellä sopimuksella toteutettiin ammattiin valmistavan levyseppähitsaajan ja autoasentajan perustutkintoon tähtäävää koulutusta. Opiskelijoita oli yhteensä kuusitoista, kahdeksan levyseppähitsaajalinjan ja kahdeksan autoasentajalinjan opiskelijaa. Opiskelijoiden ohjaajina toimivat erikseen ko. tehtävään valitut ohjaajat.

Työvalmennuksessa toteutui yhteensä 44 812 päivää. Edelliseen vuoteen verrattuna valmennuspäiviä toteutui 2 422 päivää enemmän (5,7 %). Kasvun yhtenä selittävä tekijänä oli jatkaa tiettyjen valmentautujien sopimuksia niin, että he pääsivät ansiosidonnaisen tuen piiriin. Valmennusyksiköissä työskenteli 450 eri henkilöä. Toteutuneita henkilötyövuosia kertyi yhteensä 163 ja edellisenä vuonna 162 (kuvio 10).

Kuvio 10. Toteutuneet henkilötyövuodet ja eri henkilöt 2011–2012.

2.6. Koulutus- ja työhyvinvointiyksikkö

Koulutus- ja työhyvinvointiyksikön tehtävät ja resurssit kohdennettiin uudelleen syksyllä 2012. Etsivän nuorisotyön ja Sauma-starttipajan työntekijät siirtyivät järjestölähtöisen toiminnan tulosalueelle. Terveystenhoitaja ja opinto-ohjaaja siirtyivät Palveluohjausyksikköön. Työnohjaaja siirtyi toimitusjohtajan alaisuuteen. Yksikkö vastasi koko säätiön henkilöstön koulutuksen ja työhyvinvoinnin edistämisen koordinoinnista, toimintamallien luomisesta ja kehittämisestä. Nämä tehtävät siirrettiin johtoryhmän ja yksiköiden esimiesten vastuulle.

Henkilöstön koulutus- ja työhyvinvointitoimintaa koskevia käytäntöjä ja toimintamalleja kehitettiin toteuttamalla hyvinvointi- ja osaamiskartoitus, joiden tulosten perusteella laadittiin koulutus- ja työhyvinvointisuunnitelma vuodelle 2013.

Sovatek-säätiön henkilöstö osallistui vuoden aikana erilaisiin omaa ammattiosaamista tukeviin lisä- ja täydennyskoulutuksiin, oppisopimuskoulutukseen, Valtakunnallisille Työpajapäiville sekä Valtakunnallisille Päihde- ja mielenterveyspäiville. Lisäksi henkilökunnalle järjestettiin turvallisuuskoulutusta, ensiapukoulutusta sekä palo- ja pelastusharjoituksia. Henkilöstökoulutuksia suunniteltiin yhdessä toimialavastaavien ja työntekijöiden kanssa säätiön strategian mukaisesti. Koulutussuunnittelussa painotettiin yhtenäisten käytäntöjen kehittämistä.

3. Joensuun tulosalue

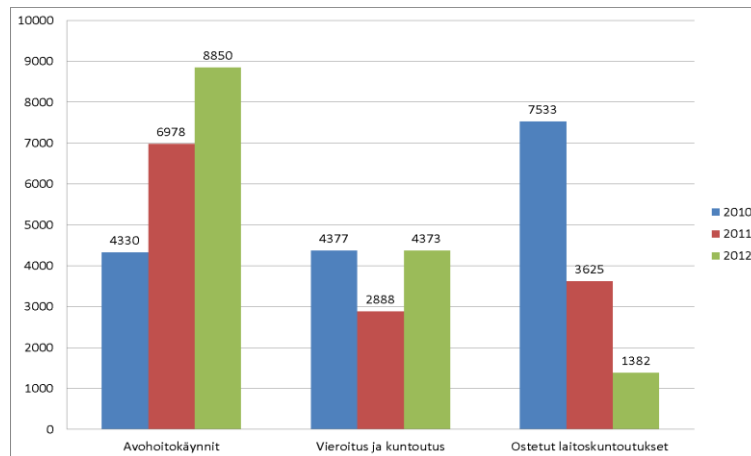
Joensuun tulosalueella työskenteli vuonna 2012 aluejohtaja, kaksi palvelupäällikköä ja 30 toimihenkilöä. Joensuun tulosaluetta kehitettiin rakenteellisesti siten, että toiminnat jaettiin tammikuussa 2012 hoito- ja kuntoutuspalveluihin. Joensuun tulosalueella ei ole tiimivastavia, joten palvelupäälliköt työskentelevät tiiviisti työryhmien kanssa sisällöllisen ja toiminnallisen kehittämisen tukena. Kaikki työryhmät kokoontuvat viikoittain ja tarvittaessa järjestetään eri työryhmien välisiä työkokouksia.

Kaikille Joensuun työntekijöille järjestettiin toimintavuoden aikana motivoivan haastattelun koulutus, viiden pisteen korva-akupunktiokoulutus, palo- ja pelastuskoulutus ja säätiön ylilääkärin päihdetyön koulutukset. Jyväskylän ja Joensuun välisissä kokouksissa ja konsultoinnissa hyödynnettiin toimipaikkojen välille avattua videoneuvotteluyhteyttä. Koko henkilöstön yhteinen virkistyspäivä toteutettiin keväällä ja pikkujoulu marraskuussa.

Joensuun päihdepalvelukeskuksen asiakasmäärä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna avopalveluissa 27 % ja laitospalveluissa 51 %. Avopalvelujen määräksi tilastoitui Joensuun päihdepalvelukeskuksessa 8850 käyntiä ja 726 eri asiakasta. Avopalvelujen osalta erityisesti korvaushoitokäyntien osuus kasvoi edellisestä vuodesta. Laitospalveluissa oman vieroitushoitoyksikön paikkamäärä lisääntyi yhdeksään vieroitushoitopaikkaan ja Jyväskylän huumevieroitusosaston käyttö säilyi lähes ennallaan (v. 2011 317 vrk ja 2012 326 vrk). Laitosvuorokausien osalta muiden ulkopuolisten laitosten määrä väheni huomattavasti, -62 %. Omien laitospalvelujen osalta vertailua on hankala tehdä aikaisempiin vuosiin paikkamäärien muutosten ja toiminnan katkosten vuoksi. Vuonna 2012 omien laitospaikkojen määrä vakiintui 9 vieroituspaiikkaan ja 9 kuntoutuspaiikkaan (kuva 11).

Vuoden 2012 alussa toteutettu rakenteellinen muutos mahdollisti toimintojen tehokkaamman sisällöllisen kehittämisen ja työryhmien tehtävien kirkastamisen. Työryhmät työskentelevät palvelupäälliköiden johdolla asianmukaisesti rajatun, mutta asiakaslähtöisen toimintatavan juurruttamiseksi Joensuun päihdepalvelukeskuksen toimintoihin. Tiivis työryhmätyöskentely toi käänköpuolena esiin työryhmien välisen yhteistyön haasteet ja asiakkaan hoito- ja kuntoutuspolun rajapinnat. Työryhmien välinen yhteistyö nouseekin esiin keskeisenä kehittämisalueena vuoden 2013 toimintasuunnitelmassa.

Kuvio 11. Joensuun päihdepalvelut 2010–2012

Asiakasmäärän nousu tasaantui ensimmäisen toimintavuoden räjähdysmäisen kasvun jälkeen. Avopalvelujen tarjonnan lisääntyminen kasvatti kuitenkin edelleen päihdepalvelukeskuksen käyntimääriä ja huomattavina toiminnallisina lisäyksinä tulivat uudet avaukset palveluohjauksen ja kuntouttavan työtoiminnan puolelta. Sovatek-säätiön ja Joensuun päihdepalvelukeskuksen tunnettavuus lisääntyi vuoden 2012 kuluessa. Opiskelijoiden, oppilaitosten ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden yhteydenotot lisääntyivät huomattavasti ja erilaisia tutustumiskäyntejä ja toiminnan esittelyä toteutettiin aktiivisesti. Yhteistyöverkostot muokkaantuivat ja tiivistyivät työskentelyn hioutuessa moniammatillisen ja sektorit ylittävän yhteistoiminnan suuntaan. Yhteistyö mielenterveyspalvelujen kanssa tiivistyi vuoden 2012 lopussa aikuispsykososiaalisen johtoryhmätyöskentelyn käynnistymisen myötä.

Palvelujen markkinointi Joensuun ulkopuolelle jäi toimintavuonna vähäiseksi. Yksittäisiä asiakkaita hoidettiin maksusitoumuksella sekä avo- että laitospalveluissa. Joensuun päihdepalvelukeskuksen kuntoutusyhdistys esitteli toimintaansa Sovatek-säätiön osastolla valtakunnallisilla päihde- ja mielenterveyspäivillä Helsingissä syksyllä 2012. Kontiolahden liittyminen mukaan Joensuun sote-yhteistoimintaan vuoden 2013 alusta tuo mukanaan kontiolahtelaiset Sovatekin palvelujen piiriin. Toiminnasta tiedottamista ja palvelujen markkinointia tulee tehostaa edelleen tulevana toimintavuonna.

3.1. Hoitopalvelut

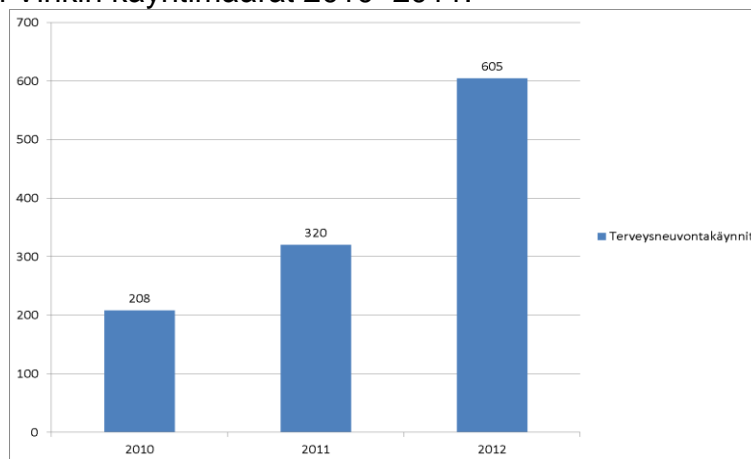
Tammikuussa 2012 aloittaneen hoitopalvelujen palvelupäällikön alaisuudessa työskentelee kolme työryhmää. Terveysneuvonnan toteuttaminen kuuluu myös hoitopalveluihin. Joensuun päihdepalvelukeskuksen päivystys- ja hoidon tarpeen arviointi –työryhmä muotoutui toimintavuoden aikana kolmen hengen työryhmäksi. Kaksi sairaanhoitajaa hoitaa päihdepäivystystä arkisin klo 9–12 ja lähihoitaja vastaa tuolloin päivystyspuhelimeen. Päihdepalvelukeskuksen lääkäri on työryhmän tukena maanantaista torstaihin. Päivystyksen tehtävää selkiytettiin vuonna 2012 vaikkakin työntekijävaihdokset toivat omat haasteensa toimintamallien vakiinnuttamiseen.

Joensuun keskustassa toimivan terveysneuvontapisteen Vinkin toiminta oli Joensuun päihdepalvelukeskuksen työntekijöiden vastuulla vuonna 2012. Toimitilat ja Vinkissä jaettava materiaali tulee Joensuun kaupungilta. Terveysneuvontaa toteutettiin kerran viikossa kaksi tuntia kerrallaan työparin voimin. Asiakasmäärä lisääntyi toimintavuoden aikana huomattavasti. Vuoden 2011 kahdeksan toimintakuukauden aikana Vinkissä oli 320 käyntiä ja palautettuja neuvoja oli 32 931 kpl. Vuonna 2012 käyntejä oli 605 ja palautettuja neuvoja 61 985 kpl (kuvio 12 ja 13).

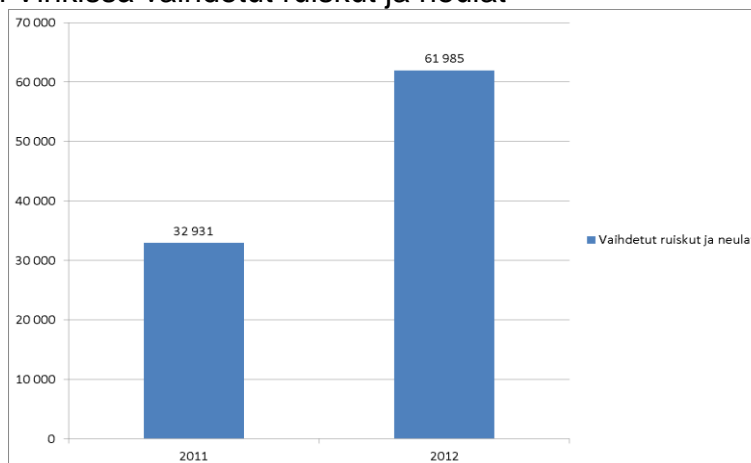
Korvaushoitotyöryhmän ytimen muodostaa kolme sairaanhoitajaa ja korvaushoitoa toteutetaan seitsemänä päivänä viikossa. Korvaushoitoasiakkaiden määrä vaihteli vuoden 2012 aikana 23–31 eri henkilön välillä. Käyntimäärät lisääntyivät edellisestä vuodesta ja yhteistyö Jyväskylän huumevieroitusosaston kanssa kehittyi toiminnan vakiintumisen myötä. Kaikki korvaushoidon aloitukset tehdään Jyväskylän osastolla. Korvaushoitotyöryhmällä on säännölliset videovälitteiset potilas- ja konsultaatioajat ylilääkärin kanssa.

Joensuun päihdepalvelukeskuksen vieroitusosaston toimintaa kehitettiin vastaamaan monipäihdeongelmaisten palvelutarpeisiin. Yhdeksänpaikkainen osasto hoitaa alkoholi- ja lääkevieroitukset sekä harkitusti myös huumevieroitukset, mikäli päihdepalvelukeskuksen lääkäri arvioi osaston soveltuvaksi vieroitusjaksoon. Erilaisten vieroitusjaksojen kestot vaihtelevat kolmesta vuorokaudesta kolmeen viikkoon. Osaston henkilökunta tekee hoidon tarpeen arviointia ja arvioi myös jatkokuntoutuksen tarvetta.

Kuvio 12. Joensuun Vinkin käyntimäärät 2010–2011.

Kuvio 13. Joensuun Vinkissä vaihdetut ruiskut ja neulat

3.2. Kuntoutuspalvelut

Kuntoutuspalveluihin kuuluvat avo- ja laitospainon työryhmät. Työryhmät työskentelevät moniammatillisesti asiakkaille tehtyjen kuntoutussuunnitelmien toteuttamiseksi.

Vuoden 2012 keväällä avokuntoutuksen työryhmässä työskenteli neljä työntekijää. Työryhmän tueksi ostetaan psykiatrin työpanosta kaksi kertaa kuukaudessa. Avokuntoutuksessa työskennellään yksilöasiakkaiden ja ryhmien kanssa. Toimintavuoden aikana avokuntoutusryhmä toteutti läheisten ryhmiä, sijaisvanhempien ryhmää, Tasapainoa elämään -ryhmää, kuvataideryhmää, avointa akupunktiryhmää ja matalan kynnyksen ns. Avot-ryhmiä. Suljetut ryhmät kokoontuivat päihdepalvelukeskuksen tiloissa ja matalan kynnyksen avoimet ryhmät

eri puolella kaupunkia yhteistyössä kolmannen sektorin ja kaupungin aikuissosiaalityön toimijoiden kanssa.

Asiakkaat ohjautuvat avokuntoutukseen pääasiassa päivystyksessä tehtävän hoidontarpeen arvioinnin kautta. Työterveyshuollon kautta tulevat asiakkaat ottavat itse yhteyttä avokuntoutuksen työntekijöihin, samoin työstä hoitoon ohjattavat siirtyvät suoraan työterveyshuollosta avokuntoutukseen. Toimintavuoden aikana yhteistyö työterveyshuollon kanssa tiivistyi.

Avokuntoutuksen toimintakenttä laajeni elokuussa 2012 kun kaksi sosiaaliohjaajaa aloitti työskentelyn päihdepalvelukeskuksen ulkopuolella, yhteistyössä kaupungin aikuissosiaalityön kanssa. Joensuun kaupungin perustamalle Asumisen tukipisteelle sijoitettiin yhden sosiaaliohjaajan työpanos palveluohjauksen ja avoimen ryhmätoiminnan toteuttamiseksi. Toinen sosiaaliohjaaja sijoitettiin Jokikadulle kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan tehtäviin kaupungin aikuissosiaalityön kanssa solmitun ostopalvelusopimuksen mukaisesti.

Uutena avokuntoutuksen toimintamuotona päihdepalvelukeskuksessa aloitti toimintansa Taitopaja syyskuussa 2012. Taitopajalla työskentelee luoviin menetelmiin perehtynyt sairaanhoitaja, joka teki toimintavuonna puolikasta työaikaa. Taitopajan toiminnat on suunnattu sekä laitos- että avopalvelujen asiakkaille.

Joensuun päihdepalvelukeskuksen kuntoutusyhteisössä on 8 asiakaspaikkaa ja yksi intervallipaikka. Kuntoutusyhteisössä työskentelee moniammatillinen työryhmä kognitiivisella, ratkaisukeskeisellä ja yhteisöhoitollisella viitekehyksellä. Päihdepalvelukeskuksen lääkäri käy kuntoutusyhteisössä kaksi kertaa viikossa. Päihdekuntoutusyhteisössä oli vuonna 2012 yhteensä 69 eri asiakasta ja 2289 hoitovuorokautta. Kuntoutusjaksoista saatujen kokemusten perusteella peruskuntoutusjaksojen pituutta päädyttiin jatkamaan neljästä kahdeksaan viikkoon vuoden 2013 alusta.

Toimintavuoden 2012 joulukuussa päihdepalvelukeskuksen pihapiiriin perustettiin asumisyksikkö, joka tarjoaa väliaikaisen asunnon pääasiassa päihdeyhteisön kuntoutusjakson läpikäyneille asunnottomille joensuulaisille. Asumisyksikkö on 3-paikkainen soluasunto, jossa kullakin asukkaalla on oma huone ja vuokrasopimus. Asumiseen kuuluvaan tukeen asukkaat saavat maksusitoumuksen kaupungin sosiaalitoimelta. Asumisyksikössä asui vuonna 2012 kolme asukasta.

4. Järjestölähtöisen toiminnan tulosalue

Järjestölähtöisen toiminnan perusajatus on edistää ja tukea yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa sellaista toimintaa, joka tukee sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia. Toiminnassa kehitettiin ja haettiin järjestölähtöisen toiminnan keskeistä tavoitetta, perustehtävää. Perusajatusta on pyritty toteuttamaan hakeutumalla mukaan verkostoihin, joissa mukana on tavoitteiden kannalta keskeisiä toimijoita.

Järjestölähtöisen toiminnan painopiste Jyväskylässä oli yhteistyössä paikallisten sosiaali- ja terveystoimen järjestöjen kanssa ja olemassa olevissa verkostoissa. Tämän toiminnan keskeisiä väyliä olivat Kosken päihde- ja mielenterveystoimijoiden verkosto ja STKL:n ja KYT:in ympärille rakentuneet toimijaverkostot. Käytännön tuloksia olivat paikallisille järjestöille suunnattu projektikoulutuskokonaisuus sekä yhteistyö Kansalaistoiminnan keskuksen kanssa. Sovatek-säätiö on ollut mukana Tyynelän kehittämiskeskuksen ja Kuopion Seudun päihdepalvelusäätiön kanssa toteutetussa kehittämissyhteistyössä. Tavoitteena on ollut koota toimijoiden taustalla olevia järjestöjä yhteisten teemojen ympärille sekä toisaalta lisätä toimijoiden henkilökuntien yhteistyötä. Yhteistyölle haetaan kiinteitä rakenteita, jolloin on varmempi pohja näkyville tuloksille.

Sovatek on jatkanut mukanaoloa valtakunnallisessa mielenterveys- ja päihdetoimijoiden kehittämisyhteistyössä sekä ehkäisevän päihdetyön verkostoissa. Konkreettisia muotoja ovat toiminta Päihdetyön valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä sekä THL:n koordinoimassa päihde- ja mielenterveystoimijoiden verkostossa. Nämä molemmat verkostot järjestivät kertomusvuonna kokoontumisensa Jyväskylässä.

RAY myönsi vuosille 2012–2015 projektiavustukset Pelituki-hankkeelle ja Huumekuntoutujien vertaistoimintakeskukselle. Pelituki on yhteistyöhanke Kehittämiskeskus Tyynelän ja Kuopion Kriisikeskuksen kanssa. Sovatek-säätiö vastaa hankkeen hallinnosta, koordinoinnista, ulkoisen arvioinnin hankinnasta sekä nuorten pelaamiseen liittyvän tiedontuotannon koordinoinnista ja aineistojen analysoinnista. Sovatek-säätiön osahankkeen toiminnan painopistealue on kutsunta-, varusmiespalvelus- ja siviilipalvelusikäisten nuorten pelaaminen sekä varhaisen tunnistamisen ja tuen menetelmien kehittäminen. Kehittämistyön toimintaympäristöinä on ensisijaisesti Siviilipalveluskeskus Lapinjärvellä.

Huumekuntoutujien vertaistoimintakeskus, joka sai nimen Asema 78, on Sovatek-säätiön oma hanke. Hankkeen keskeinen kohderyhmä ovat opioidikorvaushoidossa olevat asiakkaat, joita Sovatek-säätiöllä on noin 60. Keskus aloitti toimintansa Nisulankadulla kesäkuussa. Kohderyhmästä on käynyt nyt vähintään kerran 35 henkilöä. Päivittäin kävijöitä on ollut 5–15. Asema 78 on avoinna kävijöille pääsääntöisesti neljänä päivänä viikossa. Keskukselle myönnettiin syksyllä Valtakunnallisilla Diakoniapäivillä kunniamaininta vuoden Diakoniaideakilpailussa.

Vuoden 2012 aikana päättyi yhteistyössä Kehittämiskeskus Tyynelän ja Kuopion Kriisikeskuksen kanssa toteutettu Pelissä-hanke. Sen osalta peliongelmiin hoito on jatkunut Sovatek-säätiössä entisellä tavalla. Sovatek-säätiö haki edelleen kahta uutta hanketta, TaideApajaa Joensuuhun ja Sosiaalihuoltolain perusteella työtoiminnassa oleville vertaistoimintahanketta. Nämä hakemukset eivät menneet läpi, mutta TaideApaja on aloittanut toimintansa osana muuta palvelutoimintaa. Lisäksi Sovatek on ollut mukana Kehittämiskeskus Tyynelän Erityisesti isä -hankkeessa, jonka lähtökohta on päihteitä käyttävien isien osallisuuden vahvistaminen isäerityisistä näkökulmasta.

Kertomusvuoden aikana järjestölähtöisen tulosalueen piiriin siirtyivät säätiöllä toteutettu Etsivä nuorisotyö sekä Sauma-starttipaja. Sovatek-säätiöllä toimi kaksi etsivän työn työntekijää. Säätiön Etsivä työ toimii tiiviissä yhteistyössä Jyväskylän kaupungin etsivän nuorisotyön kanssa. Sovatekin Etsivän työn erityisinä painopistealueina olivat ehkäisevä päihdetyö ja varhainen puuttuminen nuorten päihteiden käyttöön sekä monikulttuurinen työ. Toimintasuunnitelmassa esiin nostettujen tavoitteiden toteuttamista on hankaloittanut käytännössä vuosittain tapahtuva toisen työntekijän vaihtuminen. Rahoitusjärjestelmän muuttuminen pysyväksi helpottaisi työntekijöiden sitoutumista ja toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä. Kertomusvuoden aikana Sovatek-säätiön Etsivän työn työntekijät kohtasivat 132 asiakasta. Asiakassuhteiden kestot vaihtelevat yhdestä tapaamisesta pitkäaikaisiin prosesseihin, joissa työntekijästä muodostuu nuoren yhdys- ja luottohenkilö hänen suunnitellessaan tulevaisuuttaan.

Sauma-starttipajan kehittämistyö jatkui kertomusvuonna. Sauman tavoitteena on uuden starttipajamallin vakiinnuttaminen säätiöön. Tässä tavoitteessa on onnistuttu, yhteistyö niin säätiön sisällä kuin keskeisten yhteistyötahojen kanssa (mm. TYP ja sosiaalitoimi) on ollut sujuvaa ja Saumaan on osattu ottaa yhteyttä ja sen palveluja on käytetty. Kahden työntekijän mallilla voitiin tukea nuoria paremmin tavoitteessa vahvistaa nuorten elämänhallinnan taitoja sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksia. Kertomusvuonna Saumalla oli palveluissa 15 nuorta. Koska nuorten tilanteet muuttuivat jatkuvasti, toimi Sauma käytännössä täydentyvänä ryhmänä. Toimintasuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua pysyvän rahoitus pohjan saamista toiminnalle ei vielä ole saavutettu.

Viestintä on sijoitettu järjestölähtöisen toiminnan tulosalueelle. Kertomusvuonna tehtiin viestintäsuunnitelma vuodelle 2013. Säätiön sisäinen viestintä on kehittynyt, mutta ongelmakohtiin ja tiedonkulun ongelmiin törmätään edelleen toistuvasti. Välitettävän tiedon määrä on suuri ja palautetta tulee mm. siitä, että tulee liikaa turhaa tietoa ja viestejä, kun taas olennainen asia ei aina liiku. Sovatek-säätiön henkilökuntalehti Sovaset ilmestyi vuonna 2012 8 kertaa. Säätiön verkkosivuja uudistettiin toimintavuoden aikana.

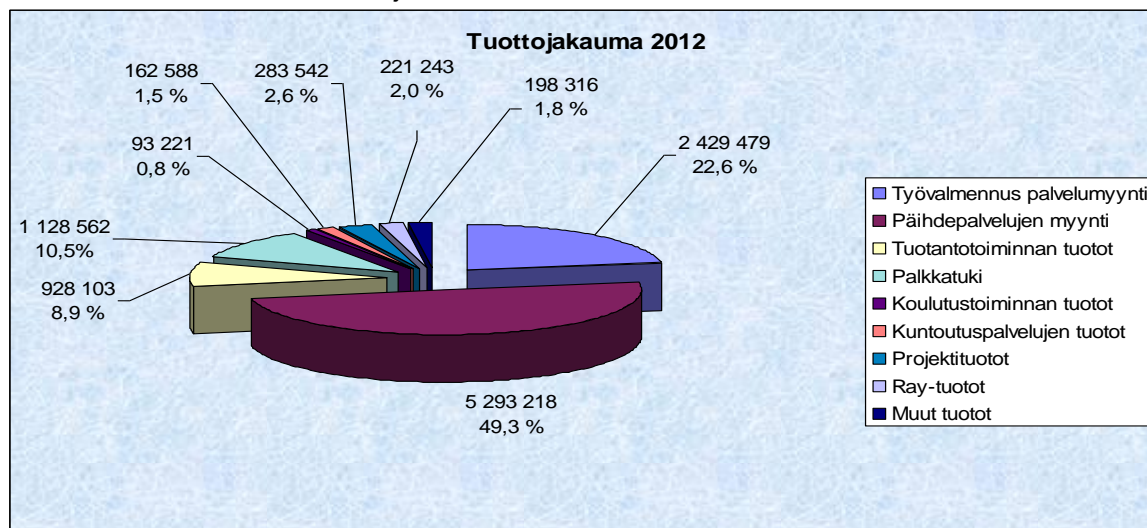
5. Talous

Sovatek-säätiön toisena tilivuotena palattiin 15 kuukauden ensimmäisestä tilikaudesta normaaliin kalenterivuositilikauteen. Kauden tavoitteeksi oli asetettu tulojen ja menojen tasapaino 10,5 miljoonan euron kokonaisvolyymilla. Toiminnan laajuudesta, sen monitahoisuudesta tai edellistilikauden 300 000 euron tappiosta johtuen tulositylijäämää ei siis tavoiteltu, mikä luonnollisesti on ei-voittoa tuottavan yleishyödyllisen toimijan peruseräite. Mutta oleellisemmin tulosasetteluun vaikutti keskeisten tulolähteiden sopimukselliset rajoitteet, joihin Sovatekin taloutta on pitänyt sopeuttaa. Nämä yhdistettynä säätiön sisäisiin muutoksiin ja yleiseen taloudelliseen laskusuhdanteeseen raamittivat taloudenpidon nollasummapelä, mikä kulminoitui päivittäisen maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden ylläpitämiseen. Tilikauden lopputulemana oli kuitenkin yhden prosenttiyksikön suunnitelmapoikkeama, mikä johti 93 972 euron tulosaliijäämään. Nollasummapeli kääntyi siis lievän alijäämäiseksi.

Sovatek-säätiön perustoiminnoista päihdepalvelujen toimintaa rahoitettiin Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin sekä Joensuun kaupungin ostopalvelusopimustuotoilla. Näiden osuus kattoi säätiön 10,7 miljoonan euron tuottokertymästä hieman vajaat puolet eli 5,3 miljoonaa euroa. Jyväskylän kaupungin ostopalveluperusteisen työvalmennuksen ja sen liitännäisten palkkatuen ja tuotannollisen toiminnan tuotot olivat yhteensä vajaat 4,5 miljoonaa euroa. Muita sääntöjen mukaisia tuottoja kertyi projekti- ja hanketoiminnasta, kuntoutuspalveluista ja koulutuspalveluista lähes miljoona euroa.

Budjetoitu kokonaistuottotavoite ylittyi 1,9 % huolimatta siitä, että tuotannollisen toiminnan liikevaihto väheni edellisvuodesta vajaat 90 000 euroa. Vähennys kompensoitui ja tavoiteylitys kertyi hanketoimintatuotoilla, mitkä olivat yli kaksinkertaiset tavoitteeseen nähden. Päihdepalvelujen sekä työvalmennuksen kokonaistuotot toteutuivat budjetoidusti, mikä on erityisen merkillepantavaa kun huomioidaan loppuvuoden lomautuksista aiheutunut tuotantoseisokki. Sopimusvelvoitteet kyettiin täyttämään jokseenkin täysimääräisesti. Jyväskylän päihdepalveluissa K-S SHP:n sopimus jopa ylittyi suoriteperusteisesti noin 80 000 eurolla.

Kuvio 14. Sovatek-säätiön tuottojakauma 2012.

Palkkamenoja kertyi sosiaalikuuluineen hieman reilut 8 miljoonaa euroa ja ne kattoivat 74 % kokonaismenoista. Budjettilylystä oli 3,5 %, mikä johtui erityisesti alkuvuoden palkkatukityöllistämisen ylityksistä. Toimihenkilöstön 4,9 miljoonan euron palkkamenot toteutuivat budjetoidusti jos kohta siihen vaikuttikin 72 toimihenkilöä koskenut 10 päivän lomautus, mikä vähensi palkkamenoja 108 000 euroa. Henkilöstömenoja alensi myös noin 25 000 euron lomapalkkavelan vähentyminen.

Palkkasuhteessa oli yhteensä 179 eri toimihenkilöä. Tuntipalkattuja oli samanaikaisesti työsuhteessa keskimäärin 96 henkilöä. Toimihenkilöille kertyi keskimäärin 10,5 sairauspäivää, mutta kun jätetään huomioimatta 10 suurinta, niin määrä laskee 6,5 päivään. Poissaoloja kertyi puolitoistapäivää enemmän kuin v. 2011.

Sovatek-säätiön toiminta jatkui tilikauden aikana kahdeksassa eri toimipisteessä Jyväskylän ja Joensuun alueella. Lisätilaa jouduttiin vuokraamaan pyöräkorjaamatoimintaa varten. Toimintiloja säätiöllä oli vuoden 2012 lopussa 8700 neliometriä, joiden keskimääräinen neliövuokra oli 11 €. Koko tilikauden aikana vuokramenoja kertyi reilut 1,1 miljoonaa euroa, missä budjettilylystä vajaa 3 %.

Toiminnan muita kuluja oli vajaat 1,7 miljoonaa euroa, mistä ostettujen palvelujen osuus noin kolmannes. Ulkopuolisia päihdehoitopaikkoja ostettiin vajaan 200 000 euron arvosta, mikä oli noin puolet edellisvuoden määrästä. Välittömien tuotantopanosten suhteellista osuutta kasvatti lähinnä lääke- ja hoitotarvikemenojen kasvu. Arvonlisäverollisen liiketoiminnan tuotoista jäi tuotantopanoshankintojen jälkeen katetta noin 650 000 euroa, mikä riitti noin 15 kokoaikaisen työvalmentajan palkkamenoihin. Liikevaihdon vähennyksestä johtuen tämä oli noin kaksi henkilöä edellisvuotta vähemmän. Kokonaisuudessaan toiminnan muut kulut toteutuivat budjetin mukaisesti ja olivat noin 30 000 euroa edellisvuotta pienemmät.

Taseeseen ja suoraan tilikauden kuluksi kirjattuja käyttöomaisuushankintoja tehtiin noin 30 000 euron arvosta. Kyllön toimitilaremontin kuluja aktivoitiin taseeseen 25 000 euroa. Tilikauden poistoja kirjattiin suunnitelma hieman ylittäen yhteensä 22 000 euroa.

Lomapalkkavelkakoikaistu käyttötalous jäi noin 120 000 euroa alijäämäiseksi, mikä oli noin 20 000 euroa edellistilikauden vastaavaa pienempi. Lomautuksen lopullista nettovaikutusta on tarkasti ottaen vaikea arvioida, mutta oletettavaa on, että ilman sitä käyttötalouden alijäämää olisi kertynyt lähes 200 000 euroa.

Alijäämätaloudesta huolimatta säätiön taseasema säilyi kohtuullisena. Maksuvalmius riitti keskimäärin vajaan kahden viikon toimintamenoihin. Tilikauden päättyessä rahavarat ja saamiset kattoivat velkojen määrästä 96 %, missä oli vain lievä heikennys edellisvuoteen. Tulosalijäämän myötä oma pääoma väheni kuitenkin 10 %:iin taseen loppusummasta, mikä oli 1 363 203 euroa.

Tilikauden aikana saatiin kaksi lähinnä periaatteellisesti merkittävää taloudenhoitoon vaikuttavaa viranomaispäätöstä. Ensimmäinen niistä koski verovuoden 2011 verotuspäätöstä, minä mukaan säätiö on elinkeinotoiminnan harjoittaja koko toimintansa osalta. Päätöksen taustalla oli verottajan kanssa käydyt neuvottelut, missä sovittiin, että toiminnan tuloverovelvollisuus selvitetään tarkemmin kyseisestä päätöksestä tehtävän oikaisupyynnön yhteydessä. Oikaisupyyntö jätetään kevään 2013 aikana.

Vuoden 2011 verotuspäätöksen myötä myös työvoimahallinto linjasi säätiön elinkeinotoimintaa palkkatuen myöntämisperusteena. Tästä saatiin ohjaus 13.11.2012 ja sen mukaan säätiön tietyt toimialat täyttävät elinkeinotoiminnan tunnusmerkit, jolloin näille aloille myönnetään palkkatukea joko de minimis- tai ryhmäpoikkeusasetusmenettelyn mukaisesti.

Verokohteluun liittyen pyydettiin syksyllä 2012 myös arvonlisäverovelvollisuutta koskeva ohjaus, mikä saatiin 13.12.2012. Sen mukaan päihdepalvelut ja sosiaalihuoltona tuotettu työvalmennus eivät ole liiketoimintaa eivätkä näin ollen myöskään arvonlisäverollista palvelumyyntiä. Tällä ohjauksella on ilmeinen vaikutus myös lopulliseen tuloverovelvollisuutta koskevaan päätökseen.

Kokonaisuudessaan säätiön taloudellinen asema heikkeni lievästi tilikauden 2012 aikana. Korjaustoimenpiteistä huolimatta kannattavuus ei toteutunut suunnitelmallisesti, mutta se ei myöskään oleellisesti heikentänyt säätiön maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta. Tilikauden aikana toteutettiin merkittäviä organisaatiomuutoksia, joiden henkilöstövähennysvaikutus realisoituu vuoden 2013 aikana. Epävarmuutta luo kuitenkin yleinen taloudellinen tilanne, mikä erityisesti heijastuu tuotannolliseen liiketoimintaan, sen työllistämistavoitteisiin ja palkkatukikertymiin. Toisaalta sopimus- ja säädösperusteisuus luo vakautta, mutta vähentäessään taloudellista riippumattomuutta se asettaa haasteita suunnitelmataloudessa pysymiselle. Joka tapauksessa on selvää, että alkaneella kolmannella tilikaudella talouspelin täytyy päättyä vähintään hyvin lähelle nollasummaa.

TULOSLASKELMA	TOTEUMA 2012	TOTEUMA 2010–2011 (15 kk)
VARSINAISEN TOIMINNAN TUOTOT		
Työvalmennus palvelumyynti	2 429 479	2 957 607
Päihdepalvelujen myynti	5 293 218	5 571 109
Tuotantotoiminnan tuotot	928 103	1 276 966
Palkkatuki	1 128 562	1 213 224
Muut tuotot	956 995	1 219 164
TUOTOT YHTEENSÄ	10 736 358	12 238 071
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUT		
HENKILÖSTÖKULUT	-8 007 394	-9 196 056
POISTOT	-22 241	-84 223
MUUT KULUT	-2 785 628	-3 279 230
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-10 815 263	-12 559 509
KÄYTTÖTALouden JÄÄMÄ (+/-)	-78 905	-321 438
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-16 461	-9 036
SATUNNAISERÄT	1 393	27 473
	-93 973	-303 001
TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ		

TASE	31.12.2012	31.12.2011
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	46 683,55	62 244,72
Ajoneuvot	4 121,37	7 115,22
Muut aineelliset hyödykkeet	22 116,44	0,00
Käyttöomaisuusosakkeet, osuudet ja muut pitkäaikaiset saamiset		
Muut osuudet	15,00	15,00
Muut pitkäaikaiset saamiset	10 060,25	3 060,25
Pysyvät vastaavat yhteensä	82 996,61	72 435,19
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	94 800,93	93 984,90
Valmiit tuotteet	3 008,32	6 395,35
Saamiset		
Myyntisaamiset	310 095,49	498 846,88
Siirtosaamiset	266 820,13	253 618,50
Rahoitusomaisuusarvopaperit		
Rahasto-osuudet	150 756,42	240 756,42
Rahat ja pankkisaamiset	454 725,12	336 243,41
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 280 206,41	1 429 845,46
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 363 203,02	1 502 280,65
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	97 728,98	97 728,98
Edellisten tilikausien ylijäämä	139 132,47	462 053,47
Tilikauden ylijäämä	- 93 972,59	-303 001,26
Oma pääoma yhteensä	142 888,86	256 781,19
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Muut velat	1 000,00	1 000,00
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ostovelat	219 912,69	167 649,39
Siirtovelat	953 258,09	1 061 582,82
Muut lyhytaikaiset velat	46 143,38	15 267,25
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	1 219 314,16	1 244 499,46
Vieras pääoma yhteensä	1 220 314,16	1 245 499,46
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 363 203,02	1 502 280,65